

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

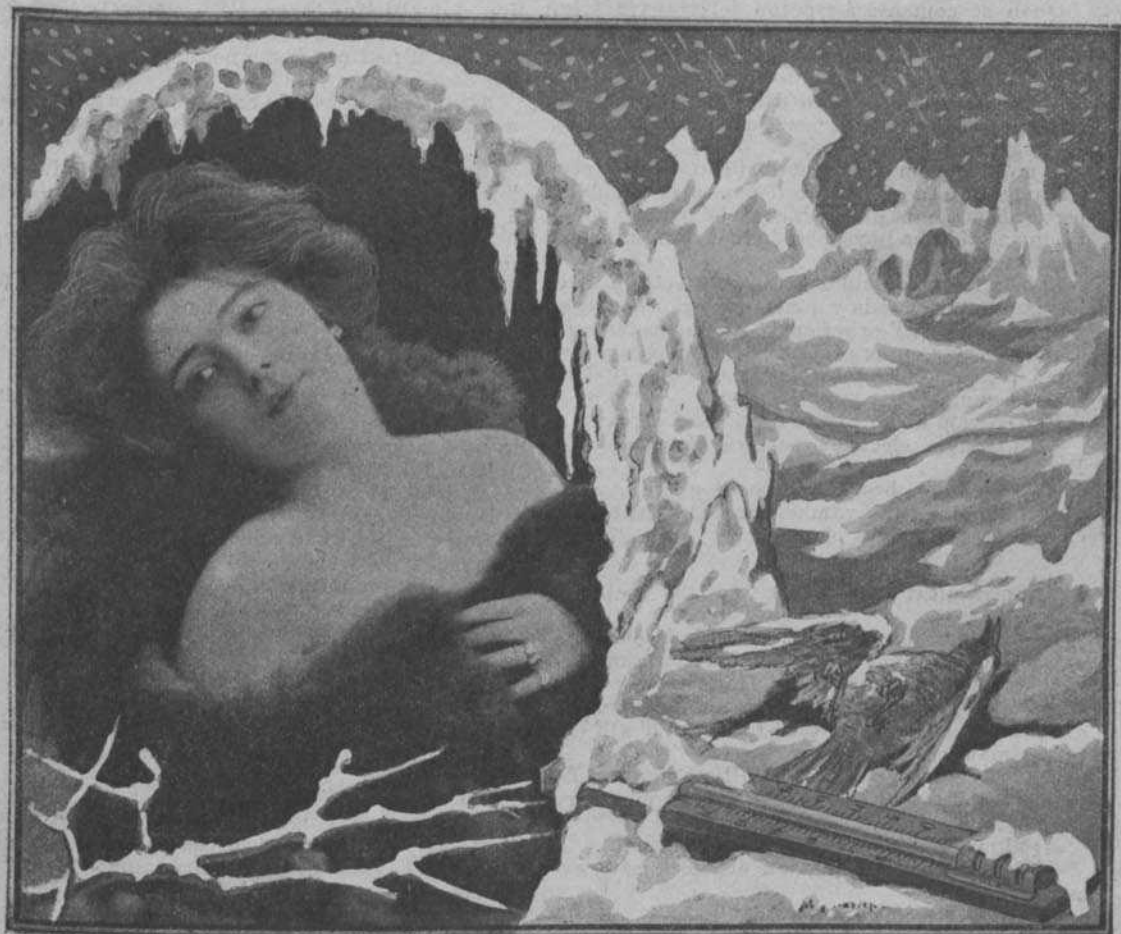
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba Puerto Rico, y Extranjer, 5

CONTRAST

Foch y glas

CRÓNICA NEGRA

El dia 26 de Janer de 1899 va inaugurarse 'l tranvia elèctric a Barcelona. Avuy fa, donchs, un any que la nostra ciutat disfruta d'aquest nou sistema de locomoció.

No som, y tothom deu sapiguerho, enemichs sistemàtics de cap novetat. La paraula *progrés* figura en lo lloch mes visible de la nostra bandera, y, per lo mateix, tot lo que signifiqui un pas endavant, tot lo que representi un perfeccionament tant en la esfera moral com en la material obtindrà sempre 'l nostre aplauso.

Fem aquesta observació, per mes que en rigor no era necessaria, perquè 'ns convé que consti una vegada mes que la tracció elèctrica aplicada als tranvies no 'ns és antipàtica si 's considera sols com element de comoditat y de millora en el servey públich.

Sempre hem preferit els ómnibus a las tartanas, els ferrocarrils a las galeras, els ràpids trasatlàntics als barcos de vela abandonats al capritxo del vent.

Entre una veu que digui: *Aturem-nos* y un' altra que cridi: *Avant*, sempre escoltarém aquesta. ¡Avant, avant sempre!

Pero anar avant, no vol dir, al nostre entendre, tancar els ulls y embestir de cego. Al contrari, com mes interés hi ha en avansar, mes indispensable 's fa el tenir bona vista, per veure ahont se va y ahont se posa 'l peu.

Quan se comensá a tractar del tranvia elèctric, nosaltres, que coneixém las costums y 'l modo de ser d'aquesta ciutat, varem donar el crit d' alarma.

—Aquest sistema—vam dir—tal com se vol implantar a Barcelona, serà una font constant de desgracias y disgustos.

Y no ho deyam pel gust de dirho. Sabém perfectament que aquí hi ha ordenansas municipals, pero sabém també que no 's compleixen; ens consta que aquí hi ha lleys, pero 'ns consta igualment que ningú las observa.

Si bé a la explotació del tranvia elèctric se li havian imposat tals y quals condicions, preveyam, guiats per l' experiència, que aquestas condicions serian en la práctica lletra morta y que quan arribés el cas tothom faria lo que li dongués la gana.

Per xó vam dirho y vam tornarho a repetir: —El tranvia elèctric portará dias de dol a Barcelona.

Y en serio, en broma, empleant el xiste, acudint a la caricatura vam estamparho cent cops en aquestas mateixas planas.

¿Quin resultat van donar las nostras declamacions?

La premsa formal se 'ns va tirar a sobre. La empresa del tranvia havia convidat a alguns periodistas a fer una excursió a Italia, ab el propòsit d' ensenyarlos sobre 'l terreno el funcionament del tranvia elèctric, y tots tornavan d'allí entusiasmats.

El sistema era, per ells, la última paraula de la locomoció. No hi havia res mes hermós, mes cómodo, mes ràpid...

—¿Ni mes segur?—preguntavam nosaltres.

—Ni mes segur—responían els electrisats excursionistas.

Veritat era que, durant els dias passats al estranjer, no havian vist que 'l tranvia elèctric aixafés a ningú. La cosa havia anat com una seda, l' *Inglés* els havia obsequiat espléndidament, els vehículs havian sigut l' admiració de tothom, y davant d' unas rahons tan sólidas era inútil tractar de posar reparos al sistema.

En va insistirem, en va probarem de fer ressaltar las qualitats especialissimas de Barcelona y la falta d' autoritat del coro d' alabarderos que al davant nostre 's posava: l' assumpte estava fallat en última instancia y no hi quedava apel·lació.

Premsa y corporació municipal votaren a favor del tranvia elèctric, y *nemine discrepante* quedá aprobada la novetat.

Avuy fa un any que va inaugurarse. ¿Qué ha succehit durant aquest temps?

Com els fets son mes eloqüents que las paraulas y davant dels números no hi ha prestidigitador que pugui fer valguer las sevas arts, deixém parlar a la estadística y vejém quí tenia rahó, si 'ls que pronosticavam que 'l tranvia elèctric s' ensangrentaria ab freqüència ó 'ls que juravan y perjuran que no passaria res.

Despreciant las desgracias de menor importancia y las colisions entre tranvies y ómnibus, que poden atribuhirse a rivalitats del ofici, aquí va la llista fúnebre, la fulla de serveys del elèctric durant lo seu primer any d' explotació.

1899. Mars, 3:—Atropella a un home al carrer de Pelayo, causantli varias contusions. (Aquest fou el que tingué l' honor d' estrenar la *inofensivitat* del tranvia elèctric.)

Mars, 24:—Mata a una nena de 6 anys, davant del *Eldorado*.

Abril, 12:—Ronda de Sant Pau, vora la Presó: atropella a una dona. Feridas y conmoció cerebral.

Juny, 16:—Rambla, davant de Santa Mónica: 's trenca 'l fil per ahont passa la corrent, y fereix a una dona.

Juny, 23:—Fereix gravement a un carreter, prop de l' estació de Mataró.

Setembre, 6:—Rambla de las Flors: causa lesions d' importancia a una dona de 52 anys.

Novembre, 10:—Atropella, en el Passeig del Cementiri, a un individu filipino, fracturantli un bras.

Novembre, 16:—Passeig de Gracia, davant del carrer de Caspe: aplasta a un pobre vell, deixantlo en estat gravíssim.

1900. Janer, 11:—Carrer del Paralelo, prop del Arch del Teatre: atropella a un nen, fracturantli las dugas camas.

Janer, 17:—Mata a una nena de 6 anys, al carrer major de Gracia.

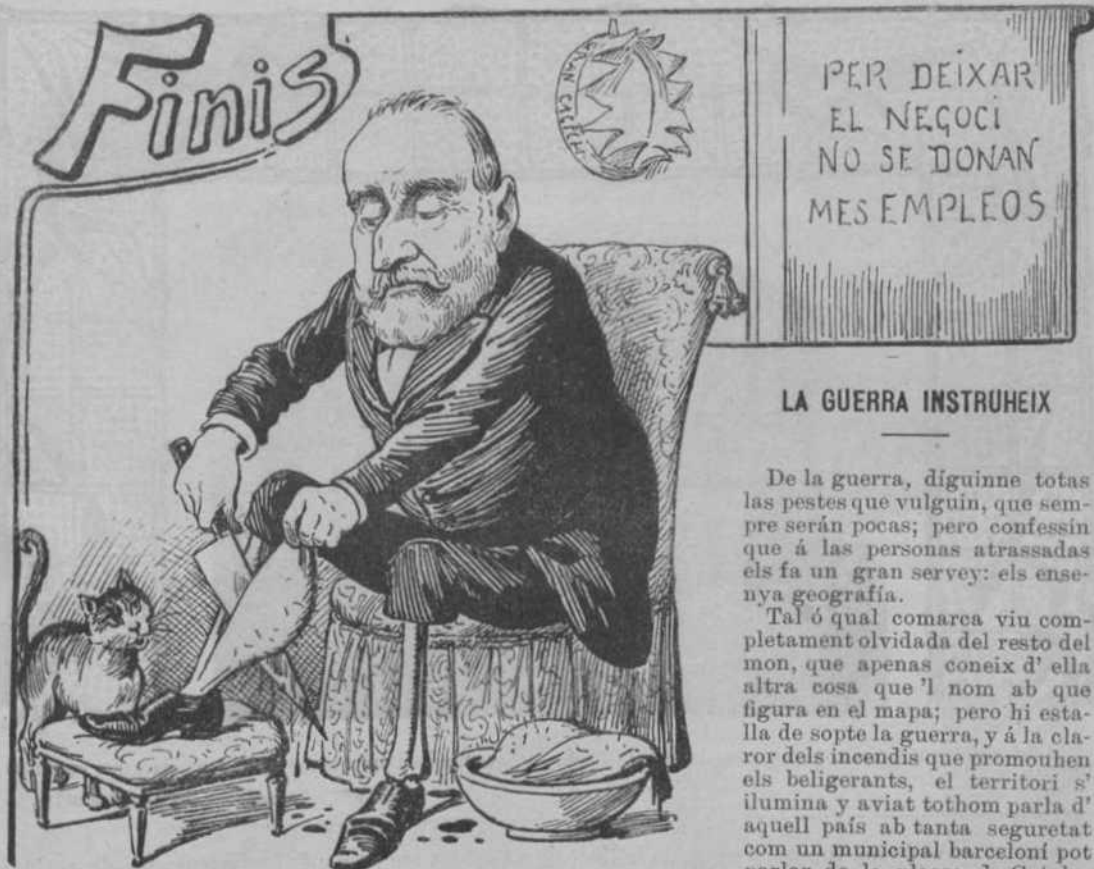
Total, en un any, deu atropellos d' importancia, alguns d' ells seguits de mort.

¿Qué tal? ¿Son aquestas las *excelencias* que del tranvia elèctric se 'ns havian promés?

No se 'ns vingui ara dihent que lo mateix hauria succehit si 'ls cotxes anessin moguts per forsa animal.

Sens dupte que 'l tranvia tirat per mulas no es un *ángel*; pero vinguin números y comparém. May, may, en un período de dotze mesos, els tranvies havian ocasionat antiguament las desgracias que avuy fa l' elèctric.

LA RETIRADA D' UN DIESTRO

S' assegura que don Manuel se talla las *pantorrillas*.

LA GUERRA INSTRUHEIX

De la guerra, diguinne totes las pestes que vulguin, que sempre serán pocas; pero confessin que á las personas atrassadas els fa un gran servey: els ensenya geografia.

Tal ó qual comarca viu completament olvidada del resto del mon, que apenas coneix d' ella altra cosa que 'l nom ab que figura en el mapa; pero hi estalla de sotte la guerra, y á la claror dels incendis que promouhen els beligerants, el territori s' ilumina y aviat tothom parla d' aquell país ab tanta seguretat com un municipal barceloní pot parlar de la plassa de Catalunya ó del recó del seu districte ahont al hivern hi toca més el sol.

Y no es necessari esforcarse molt pera explicarho.

Els tranvías antichs no anavan tan depressa. Els tranvías antichs no sorprenian al transeunt ab la seva presentació silenciosa.

Els tranvías antichs contavan ab l' animal, que devegadas ell mateix apartava al viandant atollrat ó distret.

Els tranvías antichs, desde la cayguda d' un transeunt sota las potas de la bestia fins el moment d' alcanzarlo las rodas, donavan temps pera evitar la consumació de la desgracia.

¿Las té aquestas circumstancias l' eléctric?

Es evident que no, y com no las té, es precis, indispensable que s' estudiin immediatament las sevas deficiencias y 's pensi, mes que en lo profit de las empresas, en la seguretat del públich.

Deu víctimas en un any son prou argumentació pera demostrar aquesta necessitat.

¿Qué s' ha de fer pera defensar ab mes eficacia que fins ara la existencia dels barcelonins?

A las autoritats toca respondre.

Nosaltres, creyent cumplir ab el nostre deber, cridem la seva atenció sobre un punt de tanta trascendencia.

Ara, qui mes hi sábiga que mes hi diga.

A. MARCH.

Nosaltres mateixos som d' aixó un magnífich exemple. Avants de la saragata de Melilla ¿qué 'n sabíam d' aquesta possessió espanyola del nord d' Africa?

Res, com qui diu. Que hi havia un presiri, que pels alrededores s' hi criavan molts moros, y aquí s' acabava tota la nostra ciencia.

Vé 'l conficte de Sidi-Guariax, ¿y 'n volen llavors de descubriments!

¿Qué 'n vam averiguar de cosas y de noms en pochos días!

Que Melilla está rodejada de forts, que 's titulan Camellos, Rostro-Gordo, Cabrerizas-Altas y Cabrerizas-Bajas.

Que per allí corra un riu que se 'n diu de Oro.

Que més enllá hi ha 'l Gurugú.

Que tot alló es plé de *chumberas*.

Que las tribus més próximas son las de Frajana y Benisicar...

Una infinitat de coneixements que, sense la ditxosa guerra, potser no 'ls hauriam adquirrit may de la vida.

Cert es que tot aixó no 'ns va servir de res, ni va evitar qu' entre 'l *santón* de la Puntilla y en Muley-Araaf se 'ns rifessin d' una manera escandalosa; pero, arri poch ó molt: lo que vam perdre en crédito y bona reputació vam guanyarho sobradament en ciencia geográfica.

Després de lo de Melilla vingué lo de Cuba, y aquí si que la cullita va ser grossa. Grossa en

EX-CASA ESTRUCH (PLASSA DE CATALUNYA)

Edifici municipal, ahont, baix el cuydado de la *Creu roja*, quedan allotjats y assistits els repatriats que venen de Filipinas.

(Inst. RUS, col·laborador artístich de LA ESQUELLA)

dos sentits: en el de las tundas y en el de la instrucció que va proporcionarnos.

Al comensarse aquella funesta guerra, tothom anava a las palpentas.—¿Ahont es més lluny?—preguntava un.—¿A América ó a l'Habana?

—¿Cap ahont s'ha de tirar per anarhi?—deya un altre.—¿Cap a Mallorca?

Qui més qui menos, ningú tenia de l'isla altra cosa que coneixements vagos; tan vagos, com un empleat espanyol, que ja es tot lo que's pot dir.

Pero s'inauguraren las pallissas, y quedá immediatament obert el curs de geografia cubana.

La Vuelta-Abajo, el Camagüey, las Villas y la trocha del Júcaro se convertiren per nosaltres en noms familiars. De la *ciénaga* de Zapata'n coneixiam tots els contorns y del Cauto la major part dels tributaris. Anavam—mentalment—de Baracoa a Batabanó ab tanta facilitat com de Puerto-Príncipe a Pinar del Río.

Teniam lo que vulgarment se diu l'isla a la mà. —L'Habana es cap enllá—deyam:—Santiago cap aquí: per dalt hi ha Sagua y Matanzas; per baix Manzanillo y Cienfuegos...

¡Ay! Tan fácil ens hagués sigut apoderarnos de'n Máximo Gómez y de'n Quintín Banderas com ens ho va ser aprendre la geografia de la perla del mar caribe! *Otro gallo nos cantara...*

En fi, corremhi un vel y torném a lo que deyam.

Posats en la via de la instrucció, vam dedicar-nos a las Filipinas, y també'm vam sortir mestres en dos ó tres mesos y vuyt ó deu sumantas.

Vam saber lo qu'es l'isla de Luzón, lo qu'es la de Panay, ahont es Subic, ahont es Cavite, ahont es Ilo-Ilo...

Vam fernos un caudal preciosíssim de termes geogràfichs tan interessants com: Bacoar, Maragondón, Parañaque, la Laguna, Biac-na-bató, Salitrán, Calocoán, San Balandrán...

Vam enterarnos dels usos y costums dels visayas, dels tagalos, dels igorrotés, dels frares...

Vam adquirir, en pocas paraulas, una suma de ciencia imponderable, de la qual pochis mesos avants ni'n teniam noticia, y ja ben sabis y ben estomacats, vam plegar.

Tres guerras, tres cursos de geografia. La ensenyantsa'ns había sortit cara; pero lo que molta gent deya pera ensucrar l'amargor de la *factura*:

—Pitjor aquells que's gastan un dineral en instruhirse, y surten d'estudi tan burros com quan van entrarhi.

Com de las cosas lo gran qué es comensarlas, tot just refets de las passadas fatigas escolars, se'ns ha tornat a obrir una nova cátedra allá al quint infern.

Ara fa quatre días, del Transvaal ¿qui'n sabia una paraula? Ningú.

Avuy, *gracias* a la guerra que'l filántrop Chamberlain ha tingut a bé promoure al vell Kruger, estudiém el Transvaal y l'Orange y sabém ja d'aquests estats una infinitat de cosas.

Hem vist, dibuixadas, las poblacions de Pretoria y Joannesburg; hem recorregut, sobre'l paper, la bahía de Delagoa y'l port de Durbán; ens hem passejat, de *boquilla*, pel Natal, pel Basutoland, pel Bechuanaland, pel Maserland y per tots els *lands* dels alrederors; hem examinat, finalment, las fortificaciones de Kimberley, las trincheras de Ladysmith, els reductes de Mafeking y'ls trens blindats que van ó han d'anar de Co-

L' ÚLTIM ARRIBO DE MANILA

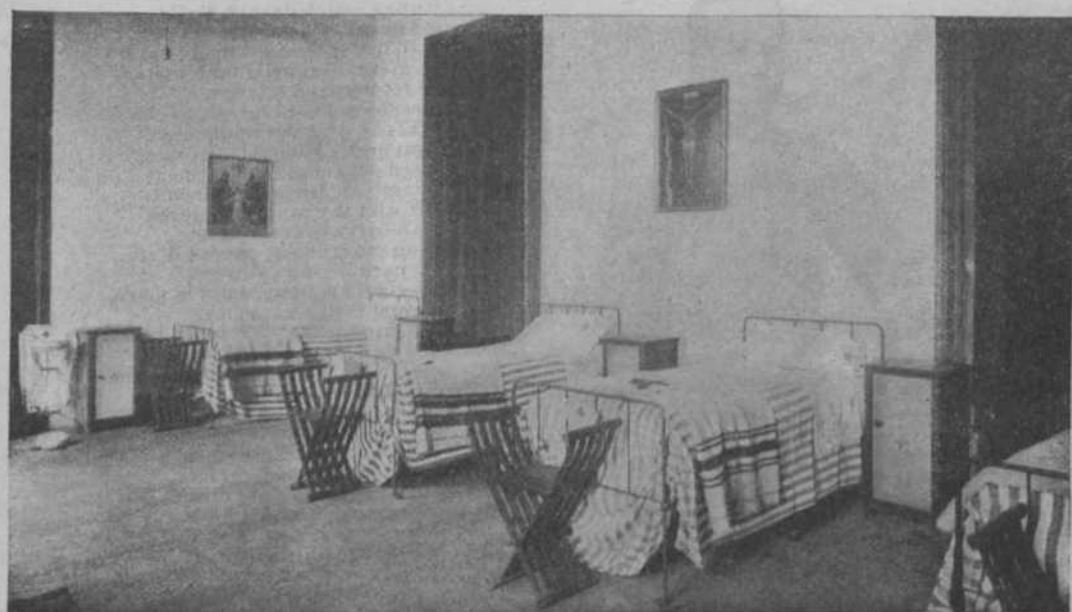

Desembarch dels repatriats del Lléo XIII.

Grup de soldats malalts.

EX-CASA ESTRUCH

(Insta. RUS, elaborador artístich de LA ESQUELLA)

Un dormitori.

lesberg y Stormberg á Springfontein, Jagersfontein y Tururutfontein.

Y tot aixó, en virtut de la guerra. Sense ella ¿quí's recordaria del Transvaal? ¿Quí parlaria del Tugela, de Colenso ni de Modder-River?

Malehm la guerra, enhorabona; malehm la com instrument de destrucció y com assot dels pobles; pero baix el punt de vista instructiu, no 'n digném mal, si no volém sentar plassa d' ingrats.

Fa més ella per la cultura geogràfica espanyola que tots els atlas y totas las obras de'n Reclus.

MATÍAS BONAFÉ.

LA MEVA AMOR

Soch molt després, molt alegre y ab barra com el quí mes.

EX-CASA ESTRUCH

Menjador.

(Inst. RUS, col·laborador artístich de LA ESQUELLA)

UN HÉROE

EL CABO RUIZ

(Fot. LAUREANO)

qu' en la caseta del cable del cap Bolinao resistí l' atach de
numerosas foras tagalas, dispersantlas victoriosament.

pro, si estich al davant d' ella
me paro... y no sé dir res.

Si 's tracta de fer tabola
jo hi tinch el millor paper,
y la llengua may me para
per burlarme dels demés.

Busco franquesa ab els joves
y no respecto a n' els vells.
Si 'm diuhen talent... ho admeto,
si 'm diuhen burro... també.

Donchs, ja ho veuhen, tan alegre
y ab barra com el qui mes,
quan me trobo davant d' ella...
me paro... y no sé dir res.

Se tracta de reunirnos
quatre amichs per fer un tech,
donchs si algú fa xirinola
sols se sent la meua veu.

¿Xascos?... A tothom ne dono,
¿mals de cap?... no 'n tinch pas gens;
¿delicadesa?... ¡romansos!
¿vergonya?... no la conech.

Donchs sent aixís com m' explico
y ab barra com el qui mes,
quan me trobo davant d' ella...
me paro... y no sé dir res.

Jo he montat la bicicleta,
y anant per aquets carrers
he aixafat dos criaturas
y m' han portat al govern.

A n' allí m' han fet preguntes
uns polissons, m' han représ

y m' han tancat en un quarto
tot un vespre... ¡y jo tan fresch!

Res me fa mella, ja ho veuhen,
tinch barra com el qui mes,
y quan estich davant d' ella...
me paro... y no sé dir res.

Jo he fet versos a modistas
ab xistes d' aquells tant verts,
he fet versos a criadas,
a carniceras, ¡ni ho sé!

Els he dit trenta mil coses
aquí en LA ESQUELLA mateix,
y sempre sense inmutarme,
sempre ab desvergonyiment.

Y ab tot y aixó, tan alegre
y ab barra com el qui mes,
quan me trobo al davant d' ella...
me paro... y no sé dir res.

—¡Quin troner!—diu la mare,
perque retiro a las tres.

—¡Quina pessa!—exclama 'l sastre
que de sobras me coneix.

—Es un ximple que m' agrada
diu el mosso del café.

—No 'l faré de bó ab cap noya—
diu un amich molt farreny.

Y en aquestas circumstancias
y ab barra com el qui mes,
quan me trobo al davant d' ella...
me paro... y no sé dir res.

Y es que la xicota 'm tira
y l' estimo ab amor cert,
mes, la veig tan respectable
quan la tinch al davant meu
que per més que 'l cap diu: —Pàrlali
el cor diu:—¡Calla, benehit!

Y penso, al mirarme estúpit,
que 'l meu génit no 's comprén,
puig al veurem sense labia
en el moment més suprem,
noto que el meu cap... es ximple
¡pero 'l meu cor... té talent!

SALVADOR BONAVIA.

GAT ESCARMENTAT...

En altres temps, fa ja alguns anys, no mes que
las senyoras distingidas possehian aquell volúm
ab dibuixos conegut per *álbum*, ahont, alternant

ab composicions de literats eminents, s' hi llegian ratllas curtes desiguals de poetas molt coneguts... a casa seva.

En Marianet perteneixia a n' aquesta darrera especie. Estudiant de Medicina en la Universitat de Barcelona, vivia al carrer de Tantarantana, en una casa de despeses molt acreditada... de fer morir de fam al infelís qu' en ella buscava allotjament.

En Marianet havia nascut per poeta, segons li havian assegurat en lo seu poble lo mestre d' estudi, 'l secretari del Ajuntament y algun altre conspícuo, marvellats dels aparellats qu' improvisava per l' estil dels que van dessota de cada quadro de las aucas de redolins.

Pero en Marianet qu' en lo seu poble tenia tanta fama, ficat á Barcelona, ningú 'l coneixia, era una especie de tresor amagat, y en va tractava, per tots els medis imaginables, que las sevas aspiracions poéticas prenguessin forma en lletres de motllo en las columnas dels periódichs. Aquesta contrarietat, lluny de curarli aquella monomania de donarse á conèixer entre la gent de lletres, servia per alentarlo més y més, puig se creya que de tot ne tenia la culpa la malehida enveja que per ell sentian els que inspiravan las publicacions; y persistia en son empenyo, tenint per cert y segur, que 'l camí de la gloria está empedrat de desengany, y que no s' arriba á la immortalitat sense sufrir agres decepcions.

Donya Tuyas, la dispesera, qu' era la dona mes tonta del món, apesar dels seus cinquant' anys, de sas cinquanta xacras y de sa incurable viudedat, encare 's creya capás d' inspirar amor, ó quant menos carinyo, y semblantli molt acceptable en Marianet, comensá á distingirli entre 'ls demés dispesers, y á demanarli ab empenyo que li lligés las inspiracions de la seva musa; á lo que accedia de bon grat lo poeta del carrer de Tantarantana, animat per las exageradas alabansas qu' escoltava de boca d' aquella xalada.

En Marianet no sospitá 'l verdader móvil d' aquells desmesurats elogis. Els atribuia solament al mérit de sos versos, y més d' una vegada, al lamentar la mestressa no esser rica pera poguer costejarli la impressió de sas obras, la abra-sá agraht com si abra-sés á son avia.

Una tarde, estant de sobre tau-la després de dinar y conversant ab donya Tuyas, se queixava de no trobar qui 'l donés á conèixer al públich, se li ocorregué á aque-lla ganapia una idea lluminosa.

Recordá qu' entre 'ls diferents dispesers que havian fugit sense pagar la mesada, hi havia un poeta quals obras feyan furor llavors en lo diminut teatro del café-cantant *La Unió*. L' em-prengué donya Tuyas, obtenint en sa primera entrevista, á cambi d' oblidar lo deute, formal promesa de presentar á n' en Marianet á varis periodistas amichs seus. En la segona visita que li feu l' endemá, conseguí mes: l' autor dramátich li entregá l' álbúm d' una senyoreta, ahont ell hi havia posat ja uns versos, encarregantli qu' en Marianet estampés en alguna de sas págines las primicias de sa inspiració.

Quan donya Tuyas entregá l' álbúm á n' Marianet, li ocasioná una alegría ratllana ab lo defici; y sense perdre temps se tancá á la seva ar-coba probant d' escriure una poesia molt ben pensada y ben pulida, ja que havia d' esser la base de sa esdevenidora reputació.

Mirá y llegí una per una totes las págines d' aquell mostruari de dibuixos y versos, y desde 'l primer moment suposá que la senyoreta del álbúm seria una divinitat, al llegir sis poesias dedicadas á sos ulls, set á sa boca, quatre á sos cabells y no sé quantas á son cor y á sas virtuts.

Buscant peu per sa composició, li vingué á la memoria 'l peu de la interessada, puig seria original y tot ja que cap dels poetas hi havia atinat, y á aqueixa extremitat de la seva desconeguda dedicá unas quintillas que n' havia per llogarhi cadiras. En ellas feu mil elogis de aquell peu, que calificá de petit com un pinyó, arribant á assegurar que 'l movia ab tanta gracia y lleugeresa, que deixava «*huella invisible en las alfombras y en las flores.*»

Satisfet de la seva obra, retorná l' álbúm á donya Tuyas, aquesta ho feu á son ex-dispeser, y

LA COLLA DEL CONCERT ECONÓMICH

—¡Un romanso nou, caballers! ¿Quién pide otro?...

aquest, per fi, sens llegir la producció de 'n Marianet, l'envià a l'interessada.

A l'endemà, l'nuvi d'aquesta anà a trobar a n'en Marianet exigintli una explicació per la ofensa que havia rebut la seva estimada ab los versos del incipient poeta. En Marianet quedà parat com un estaquirot ab això de la ofensa y protestà, pero res li valgué y las rahons qu'expusà no l'salvaren d'una pallissa que per poch el deixa al siti.

Una vegada curat, volia matar a donya Tuya, causa inconscient de aquell contratemps; pero pensà que mes valia fugir per sempre mes de la dispa.

Desde a las horas las aficions poéticas de 'n Marianet han desertat del seu magí per complert y quan sent parlar de versos se li esborrona la pell com si la tingués de gallina.

Suposo que s'haurà comprés lo que motivà la pallissa; de totas maneras la meua obligació es dirho.

La senyoreta del àlbum... era coixa.

¡Quina planxa!

N. BAS Y SOCIAS.

A

Ets hermosa com rosa alexandrina
que de perfums y olors lo vent omplena,
encisadora com gentil sirena
qu'encanta a qui un cop sent sa ven divina.

Cabell com or, garganta alabastrina,
un seno escultural, cara de nena,
mirada compassiva, suau, serena,
completan ta figura peregrina.

Ara, en descàrrech meu, dech advertirte
no creguis parli aixís per alabarte
puig en proba d'això tindrè que dirte
qu'en tan alt gran lo cel den apreciarte
que de nit quan comensas a dormirte
Deu dos àngels envia per vetllarte.

AMADEO.

LLIBRES

A LA SOMBRA DE LA HIGUERA. *Cuentos valencianos*, per V. BLASCO IBÁÑEZ. (Volum 70 de la *Colección Diamante*).

Ab lo títol que precedeix y formant part de la popular *Biblioteca* que ab tan favorable acollida vé publicant la casa Lopez, ha sortit un nou tomo que no vacilém en posarlo entre 'ls millors y mes interessants de la colecció.

Sapigut el nom del autor, es casi oció ponderar las brillants qualitats que l'avaloran y la deliciosa fruició ab que 'l lector devora 'ls hermosos quèntos que constitueixen el llibre.

Vicents Blasco Ibáñez es, com ningú ignora, una de las personalitats literarias mes simpáticas y que mes relleu han alcansat entre la *gent nova*. Elegant, correcte, artista, pero al mateix temps robust, viril y capàs de saltar qualsevol obstacle, sa prosa té tota la bellesa dels mestres de la paraula y tota la energia de color dels grans pintors de la veritat.

En Blasco Ibáñez, en efecte, pinta, valentse d'una paleta digna de posarse al costat de la dels millors coloristas; pero fa mes que això encare: entra dintre del ànima dels personatjes que dibuixa, els escorcolla 'l cor y analisa una a una totas las sevas sensacions.

¿Qué mes hermós, en aquest gènere, que *Noche de bodas*, quart quènto dels set que figuran en el llibre? ¿Qué mes fonament sentit que *La caperza*, quadret en que la llum y la sombra hi están colocadas ab un art insuperable? ¿Qué mes fi y delicat que *El*

femater, espiritual idili amorós que tanca la serie?

Faltats de temps y d'espai pera fer del nou llibre l'estudi que pel seu mèrit excepcional se mereix, ens hem de limitar a assegurar, y ho fem sense temor d'equivocar-nos, que *A la sombra de la higuera* serà un dels volums mes llegits de la *Colección Diamante*.

ALTRAS PUBLICACIONS REBUDAS:

SUREDA y C.^a, comedia en tres actes, en prosa, original de *Teodoro Baró*, estrenada ab èxit en lo Teatro Principal el 15 d'Octubre de 1898 y publicada pel semanari *L'Atlántida*.

*** ¡BUXYOLS! colecció de versos originals de *Francesch Més Abril*, quina sincera modestia al batejarlos l'honra sobremanera, tota vegada que posa de relleu las pocas pretensions ab que han sigut escrits.

*** BUTLLETÍ DE LA INSTITUCIÓ CATALANA DE MÚSICA. Números 37 y 38, corresponents als passats mesos de Novembre y Diciembre.

X. X.

STARAMSADAS

Ahí'm va dar la mare
per sopà un plat de bledas,
puig, com sab que m'agradan
me'n dona casi sempre.

Jo las menjo ab molt gust
perque ab ellas em sembla
que en cada bleda hi veig
la hermosa imatge teua.

Dintre un any et vaig dir que 'ns casariam
y avuy comprench que això no pot ser, nena:
dintre un any no es possible,
si acàs ens casarém dintre una iglesia.

Molt malalta la teua mamá està,
si acàs 's mor' ¿vols dirme
cóm te ho arreglarás sense mamá?

Quan vas entrar al ball
al punt t'vaig conèixer
ab tot y anar igual
que set ó vuyt disfressas.

No vull negarho, no,
que molt de goig t'ú feyas,
puig t'estava molt bé
el traje de garrella.

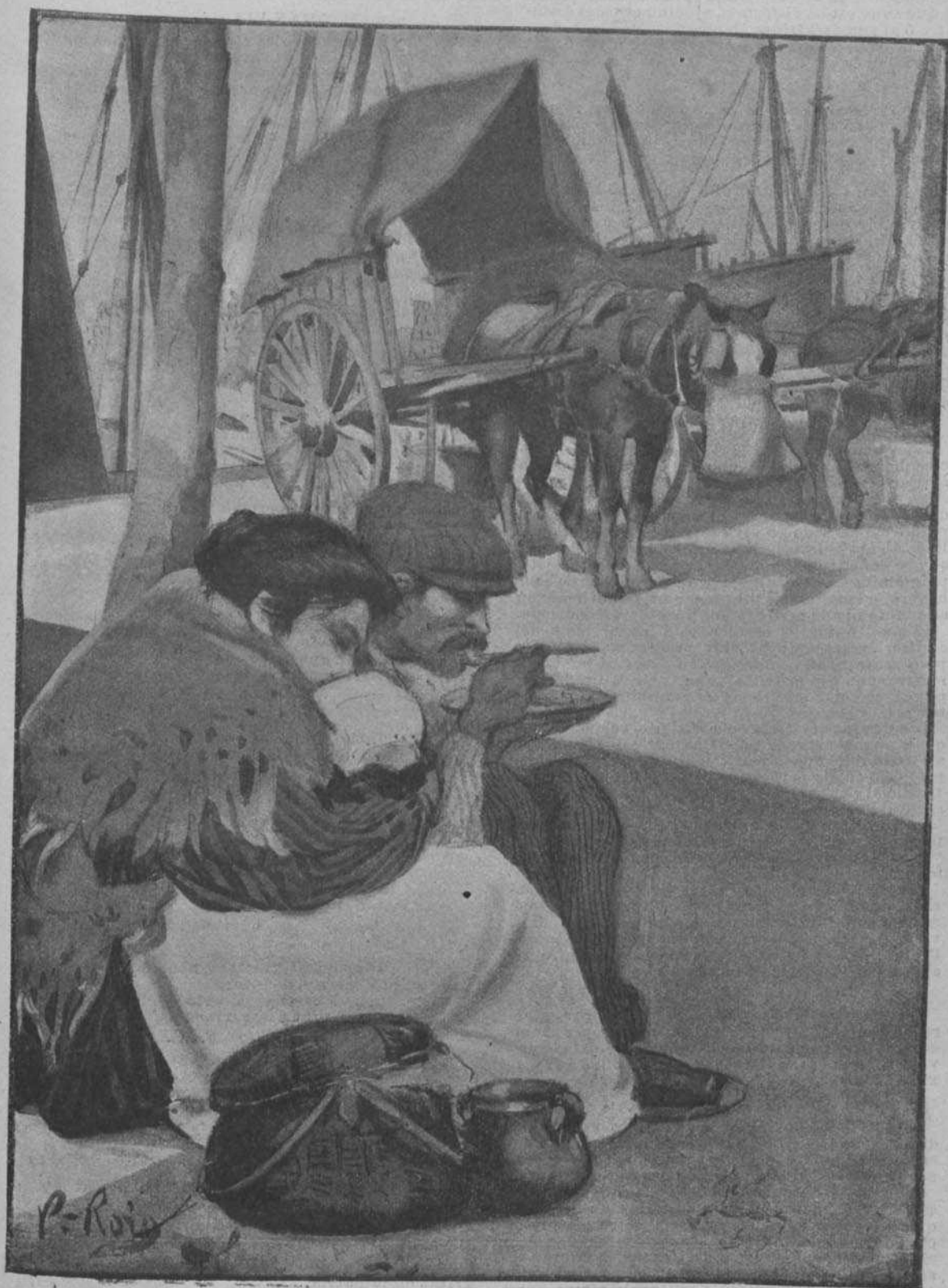
Que tas miradas matan
temps há que tothom diu:
jojalá ab tas miradas em matessis...
las ratas que jo a casa meua tinc!

J. STARAMSA.

Pam ensá, pam enllá, per lo que a aquesta secció 's refereix, las circumstancias son las mateixas de la semana passada. Cuydant malalts, parlant dels que han desaparegut ó prenen precaucions pera no trobarse en el cas d'aquests ó d'aquells, ni la gent pensa gayre en teatros, ni las empresas se venhen ab cor pera fer altra cosa que anar tirant y pujar aquesta pesada costa de la millor manera possible.

À LAS DOTZE (Dibuix de P. Roig)

—¿Es prou calenta?

—De la nena t' has de cuydar. Jo ray, que tot ho trobo bé.

Sempre 'l Janer ha sigut un mes dolent 'pera 'ls espectacles públics, y si á aquesta tradicional circumstancia s'hi anyadeix una ratxa de dengue com la que avuy estém disfrutant, ajúdinme vostés á sentir... ó al menos mirinse ab una mica de benevolencia la pobresa d'aquesta crónica, fidel reflexo de las miserias de la situació.

ROMEA

Pera reforsar el cartell, en el qual figura en primer terme *Lo comte l'Arnan*, representat cada dia ab més aplausos, divendres s'estrená l'humorada en un acte *Perdiu per garsa*, original de D. Albert Llanas.

Bon padrí siguié l'autor al batejarla ab lo nom d'humorada, porque ho es en efecte, y de las de bon género. L'assumpto es petit, pero petit y tot, serveix al Sr. Llanas pera deleytar un rato al públich ab las savas peculiars filosofias, si no molt profundas, saturadas d'esperit práctic y sempre originals.

La concurrencia hi va riure de debò y cridá á las taulas al autor, que no 's pogué presentar per no trobarse en el teatro.

L'obreta havia sigut posada ab carinyo, y las senyoras Monner y Clemente y 'ls Srs. Capdevila y Guitart, encarregats de la execució, participaren dels aplausos del públich.

NOVEDATS

Tristi amori, comedia de Giacosa, estrenada dimecres, ha proporcionat un nou éxit á la companyia Mariani-Paladini.

No es *Tristi amori*, una «gran obra» en el sentit que á aquesta calificació sol donarse; pero es una producció pensada ab veritable talent y desenrotllada ab art y destresa imponderables. Tal vegada aquest constitueix un dels seus principals mèrits, puig á ningú se li oculta la gran dificultat que ha d'haverhi en cautivar é interessar al públich ab un assumpto ni nou ni d'extraordinaria trascendencia.

El que l'autor ha escullit es l'etern tema del adulteri, tractat ab hábil y profunda psicologia, pero sense grans complicacions, ans al contrari, mostrant empenyo deliberat en fugir de tot lo que pugui semblar efectisme ó maniobra purament teatral.

Las figuras que en la comedia intervenen, de las quals no mes tres son importants, están dibuixadas ab tot lo rellén de la realitat. Ni la més petita contradicció en els caràcters, ni la més insignificant traició al temperament. La mà del autor, ferma y segura, ha imprés al seus personatges un sello de humanitat tan fondo, que en certs paisatjes l'espectador acaba per olivarse del march del escenari y 's creu convertit en casual testimoni d'un conflicte real.

La execució estigué á l'altura de l'obra. La Mariani, admirable; en Ferrero y en Zampieri, molt bé; en Piacentini, just com de costum y en Paladini, verdader héroe de la jornada, insuperable en tota l'obra, especialment en el final del segon acte, ahont arriba á estar grandios.

De la producció *Un fallimento*, del escriptor noruech Bjornson, ja coneguda á Barcelona per haver-se representat en castellá al *Gran-via*, y qual estreno veyém anunciat, no 'n podrém parlar fins á la próxima senmana.

ELDORADO

No son els senyors Perrin y Palacios massa pròchics en donarnos obras bonas; pero al nivell, tirant cap avall, ahont han arribat ab *La sena Frasquita*, no crech que s'hi haguessin posat gayres vogadas.

Allí no hi busquin vostés gracia ni res que s'ho sembli; no hi demanin intenció ni argument. Cinch quadros que van un darrera de l'altre porque si, cayguda de teló, y parin de contar.

La música, del mestre Chapí, tampoch es gran cosa; pero hi ha un atenuant que disculpa al autor de tantas y tan aplaudidas partituras: tenint entre mans un'obra com *La sena Frasquita* ahont havia d'anar á buscar l'inspiració?

Resumint; que la nova zarzuela no té condicions de vida.

Aném per un' altra.

GRAN-VIA

Entre las cansonetas de las *Damas provenzales*, las gracias de *El chiquillo*, las entiquetas del *Traje de luces* y 'ls accents de *Los Puritanos*, la companyia s'ha defensat guapament, tot preparant l'estreno de *La sala de armas*, de Vital Aza, obra que vé acompanyada de molts bons informes.

Celebraríam que l'nou juguèt anés bé y que las armas d'aquesta sala, sense ferir á ningú toquessin cómicament al públich, fentlo morir... de riure.

Y ara digném, com crech que diuen els jugadors de Castilla... y d'altres llochs que en semblants cassos emplean també el habla de *Cercantes*:

—Señores, no va más.

N. N. N.

De la vida en lo cami
hi vaig trobá una morena:
la miro, ella 'n mira á mi
y 'ns varem donar l'esquena.

Quan me despertava avants
un sospir d'amor llensava;
mes al despertarme avuy
m'escapa un badall de mandra.

LLORENS BONNIN.

Aquest nasset tan bufó
que tens á la teva cara,
tápatel, que 'm vé desitj
de darhi una mossegada.

P. FALUGA

Tothom que 'ns veu festejar
diu que no tenim vergonya:
¡Vergonya! L que no engastem,
que tenirne 'n tenim molta.

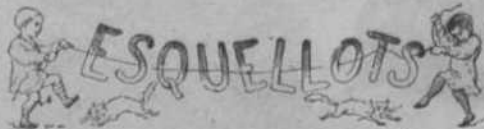
E. GRAU.

Tos llabis son dos maduixas,
dos moras los teus ulls,
dos rosellas tas galtonas
y ton cap un meló vert.

R. HOMEDES MUNDO.

Dius que la guitarra, nena,
jo t'ensenyi de tocar.
Que te l'ensenyi ta mare
que sab tant d'esgarrapar.

F. MAS ABRIL.

No es fluixa la saragata que s'ha armat ab motín de la pastoral del bisbe!

Que si l'nostre prelat es aixó, que si es alló, que si la seva actitud es facciosa, que si ab documents d'aquest género 's posa en perill la integritat de la patria...

¿Qué ha fet en resum el doctor Morgades?

Manar que als cataláns se 'ls prediqui á l'igle-

EL DENGUE

Passeig triunfal per las alturas de Barcelona.

sia en catalá y qu' en catalá s' ensenyi la doctrina á las criaturas catalanas que vulguin apéndrela. Res més.

Y per tan poca cosa, Madrid s'estira 'ls cabells, el Manzanares se surt de mare y la premsa de gran circulació toca á rebato com si 'ls bárbaros fossin ja á las portas de la vila del os.

¡Pobra gent! ¿De qué tenen por, veyám? ¿De que seguint per aquest, camí la llengua castellana quedarà al fi excluida de Catalunya?

Visquin tranquils. Passi lo que passi, dicti 'l bisbe las pastorals que vulgui, l' idioma castellá no desapareixerá d' entre nosaltres... mentres quedin carreters.

Per fer recular un animal, sempre, sempre 's dirá:—¡Atrás!

May se dirá:—¡Enrera!

A la bella Otero li ha succehit una desgracia.

Passejantse l'altre dia per París, lo seu carruatge va xocar ab un cotxe de plassa, y creyent-se la hermosa baylarina que 'ls cabells se li desbocavan, se tirá á terra de qualsevol manera y 's trencá un bras.

Sembla que, á pesar de tot, encare que del bras quedés inutilisada, nostra famosa paysana podrá continuar exercint lo seu art com si tal cosa.

¿Veuhén? Si en lloch de ser baylarina fos una pobra treballadora manual, no podía dirho aixís. Ventatjas de tenir el talent... als peus.

Ha dimitit en pes nostra comissió municipal de consums.

¡Hola, hola!

¡Uns edils tan aixerrits abandoná aixís la plassa!

¿Qué 'ls passa, senyors, qué 'ls passa?

¿Qu' es que ja están... consumits?

Una enamorada parella valenciana, trobant sens dupte insípida la vida de la ciutat, fuig de la capital y se 'n vá á corre món sense avisar á ningú.

Pero 'ls pares d' ella posan la noticia en coneixement de l' autoritat, la guardia civil comensa á buscar y per fi sorprén als dos tórtolos al poble de Bonrepós.

—¿Qué hi fan aquí?—devían dirlos els civils.

Y ells segurament degueren contestar:

PRIMERS SÍNTOMAS

—¡Etxém!

—Etxíml.

—Ay carat! Crech que ja l' hem agafat.

—Ja ho veuen: *reposém*. ¿Quín lloch més apropósit que aquest?

Desgraciadament, la lògica del argument no va servirlos.

Aquells sicaris innobles
se 'ls emportaren lligats.
¿Ja ho veyeu, enamorats!
¿Fihéuvs dels noms dels pobles!

S' ha publicat el programa de las próximas fiestas de Carnestolzas, fiestas que—apressurem nos a ferho constar—se celebrarán si la Comissió organitzadora «troba quartos pera realisar los seus projectes». Aixís ho declara honradament en l' allocució que ha dirigit al públich.

En el programa hi figuran:
Batalla de *confetti* y serpentinas
Jocs florals humorístichs.
Cabalgata gastronómica.
Festa infantil.
Castell de fochs artificials.
Y repartició de socorros als pobres.

Tot aixó m' está molt bé; pero en aquesta llista trobo que 'ls iniciadors s' hi han descuydat una cosa.

Un *Te-Deum* en acció de gracias al Altíssim, per haverse dignat conservarlos l' humor, á pesar de las mil y una calamitats que 'ns afligeixen.

Dimars morí repentinament á Madrid l' aixerit escriptor Eduardo del Palacio.

Ab aquest nom y ab el de *Sentimientos* abque firmava molts dels seus treballs s' havia conquis-

tat una popularitat extraordinaria y donat vida á numerosos periódichs, que sols necessitavan dels seus xispejants articles pera obrirse pas y conquistar el favor del públich.

La musa alegre pert ab la desaparició de Eduardo del Palacio un dels seus mes fecundos mantenedors. ¡E. P. D.!

—¿Por el baile! ¿Señor y señora!...

¿Saben qué vol dir aixó?

Que ja s' han inaugurat els balls de màscara del Liceo.

¿Qué s' hi ha de fer!... Sempre hi haurá gent que pensi com aquells aixelabrats del «Salón de España» que surten al *Portfolio del Eldorado*.

—¿A las penas, puñaladas!

Juguesca curiosa.

Dos yankis han apostat á que mister Chamberlain, el ministre anglés que ha promogut la guerra al Sur d' Africa, morirá penjat per tot aquest any.

¿Cóm se coneix que inglesos y yankis son parents!

El sentiment de familia ¡may s' esborra!

Confessém, que Sant Honorat s' ha ben burlat de nosaltres.

¿Recordan lo que li demanavam la senmana passada, al ocuparnos de la sumptuosa festa que 'ls forners li havían dedicat?

Que fes baixar el preu del pa com mes aviat millor.

Y 'l benaventurat ho ha arreglat tan bé, que

DE TEULADA Á TEULADA

—Ets la gata més hermosa!
—Ets el gat més retretxero!
—¿Ressalada!

—¿Traydorot!
—¿Salto?
—Salta: aquí t' espero.

UNA CASA COM N' HI HA MOLTAS

—Tots malalts! ¿Cóm ho hem d'arreglar, sino deixant el pis obert per quan vingui 'l metje?

justament aquests días s' ha apujat de tres cén-tims.

Jo ja ho veig, per xó. Una cosa porta l' altra. ¿Cóm ho farien els pobres forners pera dedicar espléndidas festas religioses al seu patró si no conessin als parroquians?

D' aquesta manera ells poden obsequiar a Sant Honorat y Sant Honorat en cambi pot dirlos:

—Apretéu, noys, que 'l públich paga.

S' ha sollicitat permís del Ajuntament pera co-locar anuncis en las columnas dels fanals.

Y un periódich, carregat de bona fe, diu:

«No creyém que 'l permís se concedeixi.»

¿Per qué? ¿Perque concedirlo fora un disbarat estupendo?

Aixó es precisament

lo que 'ns ha de tenir mes escamats.

Per fer bons disbarats

¿qui més apte que 'l nostre Ajuntament?

O sino, mirin quin' una se 'n han pensat els ilustres regidors.

Ara 's proposan reformar els cascos dels bom-beros.

¿Dels bomberos!

¿No seria millor que primer procuressin refor-marse els seus?

Una noticia fresca arribada de Roma:

El Papa ab motiu de no sé qué, ha fet un rega-lo magnífich á la emperatru de la Xina... de la Xina ¿eh?

¿Y deyan que 'l bon senyor era tan pobre!...

El día que algú torni á parlarne de la miseria del sant pare, ab un rebufo me 'l trech del davant.

—¿Arri allá! —li diré:—aixó vaji á explicarho als zínos.

Un fulano, que 's passa la vida al casino jugant fort, creu seriament en la metempsicosis.

—¿No dirías qué desitjo ser quan me mori?—pregunta un día á un amich que 'l coneix molt á fondo.

—Burro.

—Y ara! ¿Per qué?

—Home... Potse 't posarian á rodar una cinia y 't semblaria que 't tornas á trobar en el teu circul... viciós.

SOLUCIONS

À LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—A-mó-ro-sa.
- 2.ª ID.—Cri-a-da.
- 3.ª ANAGRAMA.—Magre—Germá.
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—El salto del pasiego.
- 5.ª ACROSTICH.

B A R B I E R E
L A K M É
P U R I T A N I
T R A V I A T A
L U C I A
A M L E T O
M I G N O N
R I G O L E T T O
D I N O R A H
S O N A M B U L A

LA PASTORAL DEL BISBE

—Rotatius, preneu paciència, que tot just hi comensat: setze jutjes, setze jutjes menjan fetje d' un penjat.

LO QUE DIU L' ALCALDE

—¿Qué'n treuré d' amohinar-me
y moure'm y treballá,
si tot lo que avuy jo fassí
demá un altre ho desfará?

6.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Prudencia.

7.ª GEROGLIFICH.—No tots creuen en que Deu es in-
finit.

XARADAS

I

Diu que vol lluhir un casco
per distressa aquest total
ab incrustacions de plata
y dos-primer molt brillant.
Diu qu' anirà de Minerva,
la Carmeta, al últim ball
per si li t'ex conquistarne
un jove qu' ara ha ingressat
en l' Escola dos-tercera
y te mitj emparaulat.

TAP DE SURO VILAFRANQUI.

II

XARADA-CONVERSA

—Ramira.

—Lluís ¿qué mana?

—A n' en Tot ¿qué li han portat
els reys?

—Un duas doblat
y un gerro de porcelana.

—Y no li han portat res més?

—Un hu y una dos-primé
y un' altra cosa també.

—¿Qué?

—Ja ho havém dit lo qu' es.

J. MORET DE GRACIA.

ANAGRAMA

—Si es un murri, un poca pena
aquest home ¡malehit siga!

Crech que un altre tot com ell
en lo món no's trobaria.

—¿Qué tens Total, que d' eix modo
te desesperas y cridas?

—Y no tinc de cridar, dona?

si fins es vergonyós, mira
com está aixó de tot.

—Y ara:
¿tan brut es ton marit?

—Filla,
cada día me vé aixís,
y creu qu' es tot que m' empipa,
diariament fregar un' hora
per treure eixa porqueria.
¡El perdut! . Com cada nit
se retira á las petitas,
está clar...

—¿Per qué li tocas?

—Just, tens rahó: ¡que s' hi estiguin!

JOAN DE LA CREU.

TRENCA CLOSCAS

A E I O U
D D L S

Formar ab aquestas lletas lo titul de una paro-
dia catalana.

FRAY GRANOTA.

ROMBO

Primera ratlla vertical y horisontal: consonant.—
Segona: número.—Tercera: carrer de Barcelona.—
Quarta: nom de dona.—Quinta: part de la persona.
—Sexta: nom de dona.—Séptima: vocal.

SISKET D. PAILA.

INTRINGULIS

Buscar un nom que trayentne una lletra de detrás
dongui lo següent resultat: Primer: edifici luxós.
—Segón: utensili de cuyna.—Tercer: útil per telé-
grafos.—Quart: aliment.—Quint: consonant.

NOY CURT.

GEROGLIFICH COMPRIMIT

E. ZOLA Y B.

Antoni López, editor, Rambla del Mij, 20.

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2.

A la sombra

DE LA HIGUERA

POR EL NOTABLE ESCRITOR

VICENTE BLASCO IBAÑEZ

Tomo 70 de la popular

COLECCIÓN DIAMANTE

Un tomo en 8.º menor con elegante cubierta á varias tintas, Pesetas 0'50

¡OBRA NOVA! ¡ACABA DE SORTIR!

TONTERÍAS

D' en JEPH DE JESPU (J. Serra y Constansó)

Un tomo en 8.º ab una cuberta en colors d' en Ramon Casas.—Preu 2 pessetas.

TAPAS

ab planxas dauradas per enquadernar

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

Tapas sueltas. Ptas. 1'50
Tapas y encuadernació. 2'50
Colecció completa y encuadernada del any 1899. 10

LA BOGERÍA

Novela de NARCIS OLLER Ptas. 3.

6.ª edición

ELECTRICIDAD PRÁCTICA

POR AGACINO

Un tomo 8.º Ptas. 5.

Encuadernado Ptas. 6.

AGENDA CULINARIA POR LA Duquesa Laura. . Ptas. 2

DICCIONARIO DE IDEAS AFINES Y ELEMENTOS DE TECNOLOGÍA

DIRIGIDO POR D. EDUARDO BENOT

Un tomo encuadernado en pasta española, Ptas. 35

LA VERDAD EN MEDICINA

AL ALCANCE DE TODOS

POR Alejandro Soler y Durán

Un tomo en 8.º mayor, Ptas. 4

TARJETAS POSTALES

con vistas de edificios, paseos y escenas de la corrida de toros

10 céntimos una. La colección de 20, Ptas. 1'50

PESETAS

FLORES DE ESTÍO, por J. Anselmo Clavé. 4
ALGO, por J. M. Bartrina. 3
POESIA DEL PORVENIR, por F. Salazar Quintana. 2'50
VENTA DE HIJOS, por M. Martínez Barrionuevo. 3'50
CARMEN. Novela de Prospero Merimée. 0'50

EL CONSULTOR

MANUAL TEÓRICO PRÁCTICO DEL FABRICANTE DE JABONES, POR F. Candial

Un tomo 8.º Ptas. 10.

EL MUNDO RIENDO

por el malogrado ROBERTO ROBERT

Edición ilustrada por Tomas Padro

Un tomo Ptas. 12'50

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

SOTA ZERO

—Vaja, que á prop del foquet, aixó del zero resulta una camama.